

KUR'ÂN'IN DOĞRU ANLAŞILMASINDA ÖNEMLİ BİR FAKTÖR: ŞİBİH

Akif YILDIRIM*

E-mail: akifyildirim83@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3609-3440>

Citation/©: Yıldırım, A. (2024). Kur'ân'ın doğru anlaşılmasında önemli bir faktör: Şibih. *Türkiye Din Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 17, 271-291.

DOI Number: <https://doi.org/10.53112/tudear.1474537>

Öz

Kur'ân'ın üslûbu, dilbilimciler ve müfessirler tarafından yüzyıllardır derinlemesine incelenmiş ve hayranlık uyandırmıştır. Kur'ân'ın dili; özellikle tekrarlar, benzetmeler, metaforlar ve diğer retorik figürlerin kullanımını itibariyle zengindir. Kur'ân'ın üslûbunu zenginleştiren unsurlardan bir diğeri de şibih cümlelerdir. Şibih cümleler, Arap dilinin estetik ve edebi yönünü vurgulamasıyla öne çıkmaktadır. Bu cümleler, metni daha etkileyici hale getirir ve okuyucunun dikkatini çeker. Ayrıca şibih cümleler metne, anlam ve ifade zenginliği kazandırarak dilin estetik yönünü güçlendiren önemli bir unsurdur. Kur'ân-ı Kerîm'de de şibih cümle kalıplarının sıkça kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışmada Kur'ân-ı Kerîm'deki şibih cümle kalıplarının anlama etkisi konu edilmiş, cümle içerisinde genellikle anlamın tamamlayıcı unsuru olarak görülen şibih cümlelere, müfessirlerin ve dilbilimcilerin yaklaşımı ele alınmış ve bu cümlelerin yorumlara etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada doküman incelemesi yöntemi kullanılmış, toplanan veriler içerik analizine tabi tutularak incelenmiş ve birbirinden farklı yorumlar karşılaştırılmıştır. Neticede şibih cümlelerin irâbtaki konumuna göre manaya etki ettiği tespit edilmiştir. Ayetlerden örneklerle açıkladığımız bu durum, bazen cümle içerisinde kapalılığın giderilmesi, bazen eksik mananın tamamlanması bazen de mananın tahsise uğraması gibi durumlarda kendisini göstermiştir. Sonuç olarak; Kur'ân'ın verdiği mesajdaki incelikte, kelime seçiminin ve cümle yapılarının önemli olduğu ortaya

* Dr. Öğr. Üyesi. Dokuz Eylül Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, Temel İslam Bilimleri Bölümü, Kur'ân-ı Kerîm Okuma ve Kıraat Ana Bilim Dalı.

Etik Beyan: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. Makale en az iki hakem tarafından incelenmiş, Turnitin kullanılarak benzerlik raporu alınmış ve araştırma/yayın etiğine uygunluğunu teyit edilmiştir.

Ethical Statement: It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited. The article was reviewed by at least two referees, a similarity report was obtained using Turnitin, and compliance with research/publication ethics was confirmed.

çıkılmaktadır. Bu durum şibih cümlelerin, takdim veya tehir sebebiyle ayetlerin manasında etkili olduğu gibi mütaallakının fiil veya isim olmasıyla da doğrudan ilintilidir. Çalışma, dil bilgisiyle ayetlerin manasının birbirine hassas bir şekilde bağlı olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir, Kur'an, Belâgat, Üslûbü'l-Kur'an, Şibih cümle, Yorum.

AN IMPORTANT FACTOR IN THE ACCURATE UNDERSTANDING OF THE QUR'AN: SIBH

Abstract

The style of the Qur'an has been deeply examined and admired by linguists and commentators for centuries. The language of the Qur'an is rich, especially in its use of repetitions, similes, metaphors, and other rhetorical figures. Another element that enriches the style of the Qur'an is the use of semi-sentences. Semi-sentences stand out for emphasizing the aesthetic and literary aspects of the Arabic language. These sentences make the text more impressive and capture the reader's attention. Additionally, semi-sentences are an important element that adds depth and expressiveness to the text and strengthens the aesthetic aspect of the language. It is observed that semi-sentence patterns are frequently used in the Qur'an. This study focuses on the impact of semi-sentence patterns in the Qur'an on meaning, examining the approaches of commentators and linguists to these sentences, which are generally seen as complementary elements in sentences, and determining their effect on interpretations. The document review method was used in this study, and the collected data was analyzed through content analysis, comparing different interpretations. As a result, it was found that semi-sentences influence the meaning based on their position in the syntax. This situation, which we explained with examples from verses, sometimes manifests itself in the removal of ambiguity within the sentence, the completion of an incomplete meaning, or the specification of the meaning. In conclusion, it becomes clear that the subtleties in the message conveyed by the Qur'an are significantly influenced by word choice and sentence structures. This situation is directly related to the influence of semi-sentences on the meaning of the verses, whether due to advancement or delay, or whether their relation is with verbs or nouns. The study demonstrates that the meaning of the verses is intricately connected with grammar.

Keywords: Tafsir, Qur'an, Rethoric, The Style of the Qur'an, Sibh sentence, Comment.

Giriş

Arapça'da cümle yapısı, isim ve fiil cümlesi olarak ikiye ayrılır. Bazı kaynaklarda cümle yapısının isim ve fiil cümlesine ek olarak zarfiyye ve şart cümleleri şeklinde de ele alındığı görülmektedir (İbn Ya'îş, t.y.a, s. 171). Zarfiyye cümlesi olarak farklı bir cümle yapısının ortaya konulduğu kullanım şekli, bizlere şibih cümlesini işaret etmektedir. Şibih Cümle, benzer ve denk gibi anlamlara gelen ş-b-h (شبهه) kelimesi ile cümle (جُمْلَةٌ) kelimesinin oluşturduğu bir terkiptir (Halil b. Ahmed, 2005, s. 462). İstılahta "Tam bir mana ifade etmesine bakılmaksızın birinin diğerine isnad edildiği ve iki kelimedenden oluşan bir terkiptir" şeklinde tanımlanmaktadır (Cürcânî, 2004, s. 70). Terim anlamı ise "cümleye benzeyen" (cümlecik) manasına gelmekte olup câr-mecrûr ve zarf için kullanılmaktadır (İbn Hişâm, 1964, ss. 484-485). Zaten dilbilim alanında yazılan eserlerde şibih cümle, genellikle zarflar ve harfi cerler içerisinde kaleme alınan bir konu olmakla birlikte bazı kaynaklarda müstakil bir başlık olarak da ele alınmıştır.

Bu çalışma, Kur'ânî hitabın bağlamı ile muhatabın durumunu dikkate alarak ayetlerdeki şibih cümlelerin ve cümledeki konumlarının önemli olduğunu bununla birlikte bu önemin manaya etkisini örnekler üzerinden ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu araştırma esnasında şibih cümlelerin bulunduğu ayetteki bağlamı ve irabtaki mahalli dikkate alınacaktır. Tefsir literatürümüz içerisinde lügavî ve dilbilimsel açıdan araştırma alanı olan bu konu aynı zamanda üslûbü'l-Kur'ân'ın da bir türevidir. Çünkü üslûbü'l-Kur'ân; söz dizimi ve lafız seçiminde izlenen yöntemi ifade ettiği gibi aynı zamanda Kur'ân'ın kendine özgü anlatım tarzını da ortaya koymaktadır (Zürkânî, 2013a, ss. 443-445). Şibih cümlelerin üslûp açısından; yoruma ait lafızlara zenginlik katması, ayetler arasındaki delalet olasılığını artırması, isim veya fiil olsun önceki ya da sonraki unsurla ilişki içinde olması ve Kur'ân'ın terkinde sıkça kullanılması sebebiyle önemlidir.

Kur'ân yorumundaki etkisi bakımından "Şühüh cümle" özelinde Türkçe iki çalışma yapılmıştır. Bunlar; M. Akif Özdoğan'ın *Arapçada Şibih Cümle ve Fonksiyonları* ile Fatih Ulugöl'e ait *Arap Dili Gramerinde Şibih-i Cümle ve Taalluk* adlı makalelerdir (Özdoğan, 2007, ss. 97-122; Ulugöl, 2019, ss. 477-508). Bu çalışmaların Arap Dili ve Belâgatı özelinde gerçekleşen çalışmalar olması bizim araştırmamızı bunlardan ayırmakta ve özgün kılmaktadır. Bu çalışma, şibih cümlelerin Kur'ân yorumuna etkisini tefsirler özelinde ele almasıyla daha önce yapılmayan bir incelemeyi de ortaya koymaktadır. Çalışmada öncelikle şibih cümlelerin haber ve mukaddem haber konumunda gelişi ele alınmış akabinde ise fiilin, şibih cümlelerin müteallak olması incelenmiştir. Şibih cümlelerin, cümle içerisinde çok farklı konumlarda gelmesi ve bu durumun çok daha geniş bir çalışmayı gerektirmesi sebebiyle biz konumuzu bu şekilde sınırlandırmayı uygun gördük. Bununla birlikte çalışmada, ilgili yorum ve yaklaşımlar özelinde tefsirler taranmış ve müfessirlerin şibih cümle özelindeki yorumları değerlendirilmiştir.

1. Şibih Cümle

Nahiv kitaplarında isim cümlesinde haberin; müfret kelime, isim, fiil veya şart cümlesi ve bir de şibih cümle olarak gelebileceği ifade edilmektedir (İbnü's-Serrâc, 1999a, s. 63: İbn Ya'îş, t.y.a, s. 172; Çörtü, 2015, ss. 104-105; Paksu, 2017a, s. 383). Şibih cümle, mübtedanın haberi konumunda olduğu zaman ise iki şekilde gelmektedir. Bunların ilki hakiki zarf cümlesi, ikincisi ise mecâzî zarf cümlesidir. Mecâzî zarf cümlesi de bütün cer ve mecrûr ile yapılan şibih cümlelerini kapsamaktadır (Paksu, 2017a, s. 385). Arapça'daki şibih cümleye dair bu kullanım, genel kabul gören bir yapı olup Cahiliyye Dönemi'nde de bu şekilde ifade edilmektedir (Ebu 'Üde, 1985, s. 305).

Nahiv açısından konunun teknik detay sayılabilecek kısımlarının çok geniş olması ve konumuz sınırlarını aşması sebebiyle verilen bilgilerin yeterli olduğu kanaatindeyiz. Şibih cümlenin isim cümlesinde haber olarak gelişine örnek ayetlere ve müfessirlerin görüşlerini ele alacağımız bölüm aşağıda yer almaktadır.

1.1. Haber Konumunda Şibih Cümle

Mushaf tertibine göre Kur'ân-ı Kerîm'in ilk cümlesinde örneği ile karşılaştığımız şibih cümle yapısı, isim cümlesinde haber konumunda gelmektedir. Fâtîha sûresinde besmeleden¹ sonra gelen bu cümle yapısı, (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) (Fatiha, 1/2) şeklinde gelmektedir. Ayeti Kerîme *el-hamdü* (الْحَمْدُ) ifadesiyle başlar. Hamd; Allah'ı yüce sıfatlarla övme ve methetme anlamına gelmekle birlikte güzellikleri tanıma ve nimetleri kabul etme anlamına da gelir (İsfahânî, 2014, s. 256). Hamd kelimesindeki övgü anlamının öne çıktığı manayı, İslam'dan önce Arapların da kullandıkları bilinmektedir. Bu kullanımın örneklerini şair Tarafe b. el-Abd'in (ö. 564) ve el-A'sâ'nin (ö. 7-8/629) (el-A'sâ, t.y., s. 223) şiirlerinde görürüz. Tarafe, şiirinde buna örnek olacak beyitte şöyle demektedir (Tarafe b. el-Abd, 2000, s. 79):

المجد نتميه ونلده / والحمد في الأكفاء نذخرة

Şanı geliştirir ve büyütürüz / Övgüyü yeteneklilerde biriktiririz.

Bir diğer örnek de en-Nâbiğa ez-Zübyânî (ö. 604) (en-Nâbiğa ez-Zübyânî, 1992, s. 79) ve en-Nâbiğa benî Şeybân'ın (ö. 127/745) şiirlerinde de karşımıza çıkar. Benî Şeybân da beyitinde şöyle demektedir (en-Nâbiğa eş-Şeybânî, 1932, s. 4):

مريد الدم مذموم بخيل / ومغطي المال منتجب حميد

Kınanmak isteyen cimriler kınanır / Cömertler ise övülür, hamdedilir.

Şiirlerden de anlaşılacağı üzere '*hamd*' kelimesinin anlamı Arapların zihinlerinde bulunması sebebiyle onlar, eski dönemlerde bu kelimeyi Allah'a nispet edilmeyen yerlerde de kullanmaktaydılar. Özellikle insanlar arası münasebetlerde ve ast-üst ilişkilerinde;

¹ Fâtîha sûresinde besmelenin ayet olarak kabulü Şâfiî mezhebinin görüşüne göredir. İlgili tartışma için bk: Mâverdi, (t.y.a, s. 47; Râzî, 1981a, s. 208).

fakirlerin zenginleri, kölelerin efendilerini, zayıfların güçlüleri övmesinde bu kelimeyi kullanmaktaydılar. Arapların zihinlerindeki 'hamd' kelimesinin anlamıyla ilgili olarak dile getirilen bu ifadelerden sonra onların Cahiliyye Dönemi'nde Allah'ı tanıdığı ve bildiği de ilgili ayetlerden anlaşılmaktadır (Ankebût, 29:61, 63; Lokman, 31:25; Zümer, 39:38; Zuhrûf, 43:9, 87).

Cahiliyye dönemindeki Arapların tanrı tasavvuru iki şekildeydi. İlki; sadece kozmik olaylarla alakalı olan göklerin ve yerin yaratılması, güneşin ve ayın hareketlerinin düzenlenmesi, yağmurun gökten inmesi, ölü toprağın canlanması ve kendilerinin yaratılması gibi olayların yegâne yaratıcısı olan tanrı tasavvurudur ki onlar, bunları yapabileme iddiasında bulunamaz ve bu olayların kontrolüne müdahale edemediklerini bilirlerdi. İkincisi ise yaratan tanrı ile birlikte aynı zamanda putlar vasıtasıyla kendisine ortak koştukları tanrı tasavvuruydu. Araplar bu bilgiler altında 'hamd' kelimesi ve türevlerini şükür ve övgü anlamında inandıkları putlar için de kullanmaktaydı. Ancak Allah, Fâtîha sûresindeki bu ayetle; müşriklere 'hamd' kelimesinin anlamını bildikleri halde doğru yerde kullanmadıklarını bildirmek istemiştir (Demircan, 2021, ss. 70-81).

Kur'ân-ı Kerîm'deki beş sûre (Fâtîha, En'âm, Kehf, Sebe' ve Fâtır sûreleri) (الْحَمْدُ لِلَّهِ) lafızlarıyla başlamaktadır. Bu sûrelerde Allah'ın eşsiz yaratma kudreti başta olmak üzere Cenâb-ı Allah'ın üstün vasıflarından dolayı Allah'a hamedilmekte ya da kulların Allah'a hamdetmesi emredilmektedir. Bu ayetlerdeki 'hamd'in, zâtî sıfatlarla olması gerektiği müfessirler tarafından vurgulanmaktadır (Zemahşerî, 2012, s. 1299; Abdurrahman Câmî, 2020, s. 84). Ayrıca Kur'ân'da (الْحَمْدُ لِلَّهِ) lafzıyla biten dört sûre yer almakta (İsrâ, 17:111; Neml, 27:93; Saffât, 37:182; Zümer, 39:75) ve Nasr sûresinin sonunda Hz. Peygamber'e (فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ) "Rabbini hamd ile tesbih et" emriyle bu sayı beşe çıkmaktadır. (Nasr, 110:3) Kasas, 28:70; Rum, 30:18; Sebe', 34:1; Teğâbun, 64:1. ayetlerde ise (لَهُ الْحَمْدُ) bir yerde de (فِيهِ الْحَمْدُ) şeklinde gelmektedir.

Fâtîha ve diğer sûrelerde geçen (الْحَمْدُ لِلَّهِ) (Fatiha, 1:2) terkindeki 'hamd' de öncelik (فِيهِ) Câsiye 45:36. ayetindeki ifadeden farklıdır. Çünkü Fatiha sûresinde 'hamd' ifadesi, 'hamd'in nispet edildiği Allah'tan önce gelmektedir. Câsiye 45:36. ayetteki kelime dizilimi ise bu durumun tersidir. Bu ayetteki lafız diziliminin değişmesinin, ayetteki bağlamın gerekliliği sebebiyle olduğu kanaatindeyiz. Zira, bu sûredeki bağlam, Fatiha sûresine göre farklı bir konuyla devam etmekte ve bu sırayı gerektirmektedir. Çünkü bu ayetler (Câsiye, 45:31-35), inkârcıların cezasını açıklayan bir bağlamı içermekte ve Allah'ın "inkâr ettiniz ve suçlu bir toplum oldunuz" dediği ayetlerin devamında yer almaktadır. Bu ayetler dikkatle incelendiğinde, Allah'ın suçlulara cezasını net bir şekilde açıkladığı görülecektir. Bu nedenle Allah'ın ismi, bu ayette önce gelerek Rabb olduğu hatırlatılmakta ve cezayı verecek olana vurgu yapılmaktadır. Bundan dolayı hamdin sahibi O'dur. Câsiye sûresi 45:36. ayette Allah'ın ismi yerine "Rab" kelimesinin tekrarı ise bir sonraki ayetle birlikte ele alınırsa Allah'ın uluhiyetinin bir göstergesi olarak geldiği şeklinde yorumlanabilir (Ebüssuûd Efendi, t.y.a, ss. 11-13).

Dikkat edileceği üzere, (الْحَمْدُ لِلَّهِ) ifadesi bazen sûrelerin başında bazen bir ayetin ortasında (A'raf sûresi 7:43) ve bazen de sonunda yer almaktadır. Ancak ayetlerdeki lafızların diziliminin genellikle bağlama göre belirlendiği dikkati çekmektedir. Çünkü (الْحَمْدُ لِلَّهِ) terkihiyle başlayan ayetlerin bağlamı ile (فَلِلَّهِ الْحَمْدُ) şeklinde gelen ayetin bağlamları farklılık arz etmektedir. (الْحَمْدُ لِلَّهِ) terkihiyle başlayan ayetlerin bağlamı; Allah'ın eşsiz yaratma kudreti, Allah'ın üstün vasıflarına, ilim, güç ve kudretine olan vurgu özelinde gerçekleşmekte ve bu vurguyla ulûhiyet ve rubûbiyetin tek sahibinin Allah olduğu anlaşılmaktadır. Bu sebeple lafızlardaki ifade şekliyle açığa çıkan anlam, hamdeden tarafından da bilmesi gereken bir husustur. Çünkü Allah, hamdeleyi yarattıklarının dillerinde gerçekleştirmeyi ihbarî cümle yapısıyla inşâî manada dilemektedir (Mâtürîdî, 2005a, s. 357, 358). Dolayısıyla emreden Allah, hamdeden ve hamdi dileyen ise insan olmaktadır.

(الْحَمْدُ لِلَّهِ) terkihiindeki şibih cümlenin haber olarak gelmesinde lam harfi cerinin manası da dikkat çekmektedir. Dilciler arasında genellikle sebep bildiren anlamın öne çıktığı kabul edilen lam harfi ceri için Neseî (ö. 710/1310), gereklilik ve vücûp ifade eden bir manaya taalluk ettiğini ifade eder. Ona göre Allah'ın bâkî, kadîm, ebedî ve ezeli vasıfları, medih kavramı içerisinde yer almaktadır (Neseî, 2013a, ss. 29-30).

Nihai olarak Fatiha sûresindeki hamd kelimesinin mübtada, şibih cümlenin de haber olarak geldiğini görüyoruz. Kur'ân'ın ilk sûresinde besmeleden sonraki ayette gelen bu terkihi; kulun yaratıcısına olan minnettarlığı, şükran ve övgü duygularını bir araya getirmesi gerektiği emredilmektedir. Bununla birlikte lâm harfi cerinin vücûp ifade eden bir manaya taalluk ettiğini kabul edersek hamdin, mutlak surette Allah'a tahsis gerekli olmaktadır. Hamd kelimesinin mübtada olarak gelmesi zihinlerde önce kavramın manasını yerleştirmekte sonrasında ise bu anlamın -başka hiçbir yere kaymaması adına- sadece Allah'a tahsis edileceği açıkça belirtilmektedir.

1.2. Mukaddem Haber Konumundaki Şibih Cümle

Şibih cümle yapısı, Arapça'da isim cümlesinde mukaddem haber olarak da gelmektedir. Kur'ân dilinin Arapça olması hasebiyle Kur'ân'daki birçok ayet, üslup bakımından şibih cümlenin bu yapısıyla gelmektedir. Bu ayetlerden birinde Allah (بِئْسَ الْأَمْرُ) "İşlerin aslı Allah'a aittir" (Sonuçta Allah'ın dediği olur) (Rûm, 30:4) buyurmaktadır. Ayetin öncesinde mealen şunlar ifade edilmektedir: "Elif Lam Mim. Rumlar yenildi. Onlar, yenildikten sonra yakında galip geleceklerdir. Birkaç yıl içinde. Öncesinde de sonrasında da işin sonucu Allah'a aittir. O gün Allah'ın yardımıyla müminler sevineceklerdir. O, dilediğine yardım ediyor. O üstündür, çok merhamet edendir" (Rûm, 30:1-5).

Rûm sûresinin ilk ayetlerini incelediğimizde sûrenin hurûf-ı mukattaa ile başladığını ve sonra iki olayı ele aldığını görüyoruz. İlki; geçmişte Rumlar'ın yenilgisi ile sonuçlanan savaş diğeri ise gelecekte gerçekleşecek olan Rumlar'ın galibiyetidir. Bununla birlikte, ayetler gelecekteki zaferin (بِضْعٍ) lafzıyla birkaç yıl (3 ilâ 9 yıl içinde) içinde gerçekleşeceğine de

işaret etmektedir (Vâhidî, 1991, ss. 354-355; İsfahânî, 2014, s. 129; Zemahşerî, 2012, ss. 1018-1019.).

Ayetlerdeki hitap, yenilgi ve zafere dair bildirim/haber içermektedir. Bu tür olaylarda savaş öncesinde savaşa taraf olan herkesin odak noktası zaferin nasıl kazanılacağıdır. Bu sebeple zaferin elde edilmesi için her iki taraf asker, teçhizat, silahlar, müttefikler vb. güçlere ihtiyaç duyar. Rûm sûresi 1-5 ayetleri bağlamında ön bilgi olarak aktardığımız bu durumun devamındaki (بِئْسَ الْأَمْرُ) “İşlerin aslı Allah’a aittir” (Rûm, 30:4) ifadesinden maksadın daha doğru anlaşılması için şibih cümle yapısının öne çıkarılması ve doğru anlaşılması gerekmektedir. Bikâî (ö. 885/1480) tefsirinde konuyla ilgili olarak şunları dile getirmektedir: “Bir hükümdarın diğerini yenmesi gibi büyük olayların gerçekleştiği durumlarda, bu olayın gerçekleşmeden önce haber verilmesi muazzam bir durumdur. Bu sebeple Allah’ın “İşlerin aslı Allah’a aittir” demesi, yani sadece O’na ait olduğunu belirtmesi dikkat çekmektedir. Çünkü ayetin bağlamından Romalıların zaferi dikkat çekse de Sasanîlerin, Romalıları yenmesi anlatılmakta ve bunun ayetteki “öncesinde” (مِنْ قَبْلُ) kelimesiyle Allah’ın takdiriyle olduğu vurgulanmaktadır.” (Bikâî, t.y.a, ss. 31-32). Âlûsî (ö. 1270/1854) de şibih cümlelerin tekaddüm etmesiyle ilgili olarak “Her ikisinin de başlangıçta yenilen ve sonra galip gelenlerin işinin yalnızca Allah’a ait olduğunun beyanıdır. (Âlûsî, t.y.a, s. 20) Tahir b. Âşûr (1879-1973) da “Sasanîlerin Romalıları yenmesiyle mutlu olan müşriklerin konuşmalarını reddetmek için Allah’ın (بِئْسَ الْأَمْرُ) “İşlerin aslı Allah’a aittir” kalıbını kullandığını ve bu sebeple açıklayıcı olmak için şibih cümle yapısının öne çıkarıldığını belirtmektedir (İbn Âşûr, 1984a, ss. 46-47).

Rûm sûresinin ilk ayetlerini daha iyi anlayabilmek adına şu ayetlere de dikkat çekmek gerekmektedir. Kur’ân’da fâcirler için “Ceza gününde oraya girerler ve oradan bir daha da ayrılamazlar.” (İnfitar, 82:15-16) denilmiş ve kendilerinde oluşabilecek cezadan kurtulma düşüncesi engellenmiştir. Bu sahnenin devamını anlatan ayetlerde manzaranın korkunçluğu ve bunun kalpleri titretmesiyle ilgili olarak “(Ey Peygamber!) Sen hesap gününün nasıl bir gün olduğunu bilir misin?! Evet, o hesap günü nasıl bir gündür bilir misin?!” (İnfitar, 82:17-18) denilmiştir. Çünkü o gün, her nefsin kendi işiyle meşgul olacağı, kimsenin kimseye bir fayda sağlayamayacağına dair durum Kur’ân’da net bir şekilde ifade edilmiştir (Abese, 80:34-37). Bu ayetlerde anlatılan durum içerisinde aslında her bireyin o gün meşgul olacağı açıktır. O günkü meşguliyet ise günün sahibi olan Allah’la değil, kişinin kendi durumuyla ilgilidir. Bu nedenle bizim konumuz olan “İşlerin aslı Allah’a aittir” (Rûm, 30:4) ayeti bağlamında ele aldığımız “iş” (الْأَمْرُ) kelimesinden maksat da konudur.

Şibih cümle şeklindeki haberin tekaddümü, mübtedanın nekre olması durumunda vaciptir. Ancak ayetteki (بِئْسَ الْأَمْرُ) lafzının marife gelmesi sebebiyle buradaki şibih cümlelerin (بِئْسَ الْأَمْرُ) tekaddümü ise vacip değil caizdir (Çöğenli, 2014, s. 136; Uzun vd., 2005, s. 444). Bu sebeple ayette haberi vurgulamak için haberin tekaddüm edildiği ve dilbilim açısından ifadenin güzelliğini artıran bir unsur olduğu görülmektedir. Nihâî olarak (بِئْسَ الْأَمْرُ) “İşlerin aslı Allah’a aittir” ifadesiyle zafer ve mağlubiyete dair inanmayan muhatapların zihnindeki şüphenin

izâlesini amaçlamaktadır. Aynı zamanda bu ayette her türlü zafer ve başarının Allah'ın elinde olduğu vurgulanmaktadır. Çünkü Allah, bu ayetlerde Kureyşli kafirlerin Persleri desteklemelerine karşın mağlubiyetlerini zaman vererek beyan etmektedir. Dolayısıyla, bu olayda dönüşümün Romalılar lehine olduğunu açıklayan Allah, ayetlerin devamında (بِنَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ) (Rûm, 30/5) "Allah'ın yardımıyla. O, dilediğine yardım eder." diyerek Romalılara yardımın kendisi tarafından olduğunu açıklamıştır. Bununla birlikte (بِاللَّهِ الْأَمْرُ) terkinde lâm harfi cerinin vücûp ifade eden bir manaya taalluk etmesiyle işlerin, mutlak surette Allah'a tahsisi gerekli olmaktadır. Ancak buradaki şibih cümle kalıbındaki anlama işlerin Allah'a tahsisi, Allah'ın mutlak kudretine olan vurgu olarak anlaşılmasını gerekli kılmaktadır.

2. Fiilin Şibih Cümlelerin Müteallak Olması

Zarflar ile câr-mecrûrların terkihiyle oluşan şibih cümlelerin taalluk konusuyla doğrudan irtibatı bulunmaktadır. Örnek olarak (أَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ عَدَاً) cümlesindeki sadece (أَذْهَبَ) fiilini esas alırsak bu fiil; bir yere gitmeye delâlet etmekle birlikte neresi olduğuna ve zamanına dair bir kayıt bulunmamaktadır. Zamana dair kaydın olmaması sebebiyle yolculuğun zamanı hemen olabileceği gibi sonraki günler, aylar ve yıllarda da olabilmektedir. Cümlede mekâna dair bir kaydın olmaması sebebiyle yolculuğun nereye olduğu da bilinmemektedir. Ancak cümle (أَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ عَدَاً) şeklinde tam kurulduğunda ise mana tamamlanır ve cümlede muğlak kalan zaman ve mekâna dair kapalılık giderilmiş olur. Cümledeki şibih cümle yapısıyla anlamdaki kapalılığın giderildiği görülmektedir. Bu şekilde şibih cümle ile fiil arasındaki etkileşim ve irtibatın neticesinde taalluk konusu ortaya çıkmaktadır (Hasan, t.y.a, s. 404; Ulugöl, 2019, ss. 490-491).

Şibih cümlelerin ifade ettiği mekân ya da zamanda fiilin tecelli etmesi sebebiyle şibih cümleler bir fiile ihtiyaç duyarlar. Bazı fiillerin zayıflığı nedeniyle isme ulaşmaları harfi cerler vasıtasıyla olmaktadır. Bu harfi cerler, fiilin anlamını ve etkisini isme ulaştıran araçlardır. Bu sebeple şibih cümlelerin bir fiille ilgisinin bulunması elzemdir (Ulugöl, 2019, ss. 490-491).

Konuya dair örnek vereceğimiz ayet (وَقَالُوا لَنْ نَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّامًا مَعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا) (Bakara, 2:80) ayetidir. Bu ayette, konunun üç tür hitabı içerdiğini görülmektedir: İlki, (قَالُوا) ile Yahudilere atfedilen hitap. İkincisi, (قُلْ) ile Hz. Muhammed'e yöneltilen hitap ve son olarak da (قُلْ) ile Hz. Peygamber'in Yahudilere yönelik gizli hitabı. Manası itibarıyla ayette geçen (على) harfi cerinin anlamlarına değinmek gerekmektedir. Zerkeşî (ö. 794/1392) (على) harfi cerinin farklı anlamlara geldiğini dile getirmektedir. Ona göre bu harfi cer; bazen bir şeyin üstünlüğünü, eşlik etmeyi, bir olayı açıklamayı ifade etmekte ve bazen de (في) anlamına gelmektedir. Zerkeşî, zikrettiği her bir anlam için Kur'ân'dan ayetleri delil olarak getirmektedir. Örneğin (... وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ) (Furkân, 25:58) "Asla ölmeyecek olan O diri varlığa (Allah'a) dayanıp güven" ayetinde (على) harfi ceri "tavassut et ve onu Allah'a dayandır" anlamına gelmektedir. (على)

harfi ceri, bir işin gerçekleştiğini ve bu gerçekleşmenin Allah'ın lütfu ile olduğunu belirtmek için de kullanılabilir. (فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ) (Ra'd, 13:40) “*senin görevin sadece tebliğ etmektir*” ayeti ile (ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ) (Ğâşiye, 88:26) “*Daha sonra onları sorgulamak da ancak bize aittir*” ayetini buna örnek verilebilir (Zerkeşî, 2006, ss. 1096-1097).

Bakara 80. ayetin iç bağlamı, (على) harfi cerinin dayanma anlamına daha uygun görünmektedir. Yani iddia ettikleri şeyi Allah'a dayandırma ve Allah'a karşı yalan uydurma anlamındadır. Ayetin dilbilimsel yapısına bakıldığında ilk hitabın “dedikleri” ifadesine atıfla oluşturulduğunu ve bu ifadenin, “*ateş bize sadece belirli bir süre dokunacak*” cümlesindeki inkâr yapıya dayandığını görmekteyiz. Ancak unutulmamalıdır ki inkâr cümle yapısı, doğruluk ve yanlışlık içermektedir (Sekkâkî, 1987, ss. 166-167; Kazvîni, 1993a, ss. 59-62). O halde Allah'ın emri olan ikinci hitabın “de ki” ifadesinin vurguladığı husus dikkati çekmektedir. Çünkü bu emrin (de ki) ayetin devamında gelmesi; Yahudilerin açıkladığı durumu yanlışlamakta, doğru olmadığını ifade etmekte ve mana şu şekilde vurgu kazanmaktadır: “Siz Allah'la bir ahit mi yaptınız? Hayır, yapmadınız. Yaptıysanız Allah zaten ahidini bozmaz. Yoksa siz, Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz?”

Ayette dikkat çeken bir diğer husus, üslubun sorgulayıcı yapıda gelmesidir. İlk hitapta bildirilen haberi sorgulamak için getirilen soru ifadeleri, okuyucunun veya Kur'ân'ı dinleyen, Yahudilerin Allah'a dayandırdıkları iddiayı gerçekten kabul edip etmeyeceğini düşümlerini sağlar (Kazvîni, 1993a, s. 56). Dikkati çeken bir diğer husus ise hitabın Yahudilerin/muhatabın mantığına uygun bir şekilde ilerlemesidir. Sanki onların iddialarının doğru olduğu kabul edilirse, Allah'ın vaatlerini yerine getireceği düşünülmektedir. Hitap şekli, bu mantık çerçevesinde ilerlemekte ancak Yahudilerin duruşunu ve zihniyetini sorgulamaktadır. Son olarak (مَّا) bağlacı, “*Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri mi söylüyorsunuz*” sorusunun iki olası cevabı arasında bir aracı görevi üstlenmektedir. (مَّا) burada bağlaç olarak adlandırılır. Çünkü (مَّا) bağlacı önündeki ve arkasındaki unsurlardan herhangi birinden bağımsız değildir. “Müsavi” olarak adlandırılan iki şey arasında denge sağlama anlamı taşır (İbn Hişâm, 1964, s. 40). Bu doğrultuda (مَّا) den sonraki içeriğin soruya cevap vermeye yönelik olduğu söylenebilir. İbn Hişâm'a (ö. 761/1360) göre bu tür bir sorunun cevabı “belirleme” ile verilir. Çünkü bu, bir şey hakkında bir sorudur. Örneğin; “*Senin yanında Zeyd mi yoksa Amr mı var?*” sorusuna cevap olarak “Zeyd” veya “Amr” denilir. “Hayır” veya “Evet” denilmez (İbn Hişâm, 1964, s. 42).

Zemahşerî (ö. 538/1144) ayetteki (فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ) kısmının, hafzedilmiş bir ifadeye müteaalik olduğunu açıklamaktadır (Zemahşerî, 2012, s. 81). Ebüssuûd Efendi (ö. 982/1574) ise ayetteki bu kısmın, öncesi ile irtibatı olmayan itirazi bir cümle olduğunu dile getirir (Ebüssuûd Efendi, t.y.a, ss. 121-122). Ayetteki (فَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ) “*Allah ahdinden dönmez*” ifadesinin, onların olumlu cevabına bir tepki olarak geldiği ayetin iç bağlamından anlaşılmaktadır. Sanki “Evet, Allah'ın bize bir vaadi var” dediklerine cevaben ifade edilmiştir. İlginç olan, ayetin ikinci bölümünde bu tür bir cevaba yer verilmemesidir. Yani sorunun sonucu veya cevabı ortaya konulmaz. Bunun nedeni ise Allah'ın ahdi yerine

getireceğine dair ifadesinin, onların olumlu cevabına tepki olarak verilmesidir diyebiliriz. Onlara ayette şöyle denildiği yorumlanabilir: “Eğer Allah’la böyle bir sözleşme yaptıysanız, Allah zaten sözünden dönmez”. Bu sebeple onlar, şart fiilin gerçekleşmediğini idrak ettiklerinde, cevapları onlar için utanç verici olacak ve yalan söyledikleri ortaya çıkaracaktır. Ayette geçen ikinci soruda yer alan (مُأْمَنًا)’den sonraki içerik iki nedenle cevapsız bırakılmıştır: İlki; Allah’a karşı bir sözleşme yapmadıkları için Allah hakkında bilmedikleri şeyi O’na isnad ediyorlar. Diğer bir nedeni de onları, iki yalan arasında sıkıştırmak içindir: Ya Allah’la bir sözleşme yaptıkları iddiasının yalan olduğunu bilerek gerçekleri kabul ederler ya da Allah’la bir sözleşme yapmadıklarını kabul ederek kasten Allah’a iftira atar ve yalan isnat ederler. Bu iki cevap da onların yalanlarını ve iftiralılarını ortaya koymaktadır. Bu konudaki delil ise bir sonraki ayette ifade edilmektedir. Bu ayette: “*Evet, kötülük yapan ve günahı onu kuşatmış olan kimseler cehennem halkıdır, onlar orada ebedî kalacaklardır*” (Bakara, 2:81) denilerek onlara azap müjdelenmektedir.

Sonuç olarak (عَلَى اللَّهِ) şibih cümlesinin (تَقُولُونَ) fiiline taalluk etmesinin nedeni, muhatabın Allah’a yalan isnad ederek bir antlaşma yaptığını iddia etmesi ve gerçeğin ifşa edilmesi amacıyla yapılan teferruatlı bir sorgulamanın sonucu olmasıdır. Bu durumda odak nokta ve vurgu burada toplandığı için söz konusu fiil, öncelik verilerek öne çıkarılmış ve harfi cer ile lafzullah ona taalluk ettirilmiştir. Ayrıca bu ayette Yahudilere yapılan uyarıdaki üslupta, onları bu bakış açısından engeleme anlamı da vardır. Nitekim ahiretle ilgili konularda muhatabın söylenen söze inanması için hükmün Allah’a dayandırılması zorunlu bir yaklaşımdır (Ebüssüûd Efendi, t.y.a, ss. 121-122). Yahudiler de bu gerçekten hareketle yalan sözlerini Allah’a dayandırmışlar ve muhataplarını inandırmak istemişlerdir. Ancak bu yaklaşım ilgili ayetlerde sorgulanmış ve bu ahdin olmadığı bu sorgulayıcı üslupla ortaya konulmuştur.

2.1. Şibih Cümlelerin Muahhar Bir Fiile Taalluk Etmesi

Arapça’da cümlelerin öge diziminde bilinçli olarak yapılan yer değişikliği yani takdim ve tehirin cümlelerin anlamına etki edeceği ifade edilmektedir (Cürcânî, 2016, ss. 106-107). Ancak mefûlün faile ya da fiile takdiminde bunun hangi gerekçeden dolayı olduğunun açıklanması gerekmektedir (Cürcânî, 2016, ss. 104-105). Cürcânî’ye (ö. 471/1078-79) göre mefûlün kendi konumunda ifade etmediği bir anlamı, takdim edildiğinde ortaya çıkıyorsa bunun her cümle ve yapıda geçerli olması gerekmektedir. Ona göre; öğelerin takdim ve tehirinin bazı durumlarda özel anlam taşıdığı bazı durumlarda ise herhangi bir anlam ifade etmediği iddiası ve bunun sadece kafiye veya fonetik yapıyı tutturma amacıyla olduğunu dile getirmek doğru bir yaklaşım değildir (Cürcânî, 2016, ss. 106-107). Bu sebeple Cürcânî’ye göre câr-mecrûr takdim edildiğinde sarîh mefûllerin cümleye kattığı anlam gibi o da tahsis anlamı katmaktadır Sekkâkî (ö. 626/1229) de Cürcânî gibi mefûlün takdim edildiğinde tahsis anlamı ifade ettiğini kabul etmektedir. Ona göre, takdim edilen mefûl cümleye nasıl tahsis anlamı katıyorsa, takdim edilen ve şibih cümle olan câr-mecrûr da cümleye tahsis anlamı katar (Sekkâkî, 1987, ss. 233-235). Nihâî olarak şibih cümle olan câr-

mecrûrun; tahsîs, tahdîd veya tebyîn ifade eden bir kayıt olduğu belirtilmektedir (Kaçar, 2007, s. 221).

Örnek vereceğimiz ilk ayet, Âl-i İmrân sûresi 122. ayettir. Bu ayette Cenâb-ı Allah (وَعَلَى اللَّهِ) *فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ*...) “*Mü'minler ancak Allah'a tevekkül etsinler!*” buyurmaktadır. İkinci olarak Mâide sûresi 23. ayette de (وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) “*Eğer müminler iseniz ancak Allah'a tevekkül edin.*” buyrulmaktadır. İlk örneğe gelince, “*Mü'minler ancak Allah'a tevekkül etsinler.*” ayetinde karşılaştığımız belirgin edebi unsur, iman edenlerin sadece Allah'a güvenmeleri gerektiğine olan vurgudur. Ayette Allah lafzı, şibih cümlelerin içerisinde yer almaktadır. Çünkü ayet, cümle yapısında Allah'ın ismini belirtirken geriye dönük bir zamir kullanmaz. Örneğin (وَعَلَيْهِ فليَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) şeklinde değil de ayet (وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ) şeklinde ifade edilmiştir (Taberî, 1994a, s. 321). Ayette ayrıca Allah'ın zamirle değil de ismen bizzat zikredilmesi Allah'ın ulûhiyetine olan vurgunun yanında bereket ve umut vesilesinin hatırlanması gerektiğini de ifade etmektedir (Ebüssuûd Efendi, t.y.b, ss. 79-80).

Bu ayette şibih cümlede Allah'ın isminin açıkça kullanılmasının iki temel sebebi vardır: İlk olarak, bu ayet hangi nedenle olursa olsun sonunda (وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ) ifadesiyle genel bir bağlama yerleştirilmiştir. Dolayısıyla ayetin anlamı, o dönemde yaşayan ve sonraki zamanlarda inananların hepsine yöneliktir. Bu sebeple Allah'ın isminin açıkça kullanılması, onun isminin muhatap üzerindeki etkisinden dolayı gereklidir. İkincisi ise tevekkül meselesidir ki bu durum başlı başına tam bir iman gerektirmektedir. Zira Allah'a tam bir iman ile bağlan(a)mayanlar, Allah'a hakkıyla güvenmenin huzuruna ulaşamazlar. Dolayısıyla Allah'ın isminin açıkça kullanılması; imanı zayıf olanları uyarmanın ve imanı güçlü olanları daha fazla güvende hissettirmek için etkili bir üsluptur. Bu iki temel sebep özelinde mananın genele hitap etmesinin yanında tevekkülün sadece Allah'a yapılacağına da vurgusu vardır. Bu yaklaşım Mâide sûresi 23. ayeti (وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) “*Eğer müminler iseniz ancak Allah'a tevekkül edin.*” için de geçerlidir. Bu ayetteki hitap, bağlamı itibarıyla Hz. Musa'nın topluluğuna yöneliktir. Dolayısıyla ayetin tefsiri anlamı “Eğer mü'min iseniz Allah'a güvenin ve aksi takdirde tam bir iman seviyesine ulaşamazsınız.” şeklindedir. Bu hitap şekli ve şibih cümlelerin takdimi, ayete muhatap olan Yahudilerin inkarları ve gerçek imanın yükümlülüklerinden kaçmalarıyla doğrudan ilintili bir durumdur. Çünkü şibih cümlelerin takdimi ile ortaya çıkan anlamda, mana tahsise uğramakta ve (عَلَى) harfi ceri ile güvenmenin ve dayanmanın sadece Allah'a olması gerektiği vurgulanmaktadır.

Bu ayetlerde tevekkül eden ve tevekkül edilen arasındaki ilişkinin de düşünülmesi gerekmektedir. İnanan her insanın dünya hayatında tevekküle ihtiyacı vardır ve her insan, tevekkül ettiği şeye göre değişir. İnanmayanlar, yalnızca sebeplere ve insanlara güvenirler. Bazıları ise kendi bilgisine, aklına, zekasına ve diğer şeylere güvenir. Bu nedenle tevekkülün gerçekleştiği nokta, insanlar arasında değişse de tevekkülün kendisi insanlar arasında değişmez. Ayetteki şibih cümlelerin takdimi ile ortaya çıkan mananın tahsisinde müminlerin

yalnızca Allah'a tevekkül etmeleri vurgulanmakta ve diğer şeylerden bu konuda uzak durulması gerektiği öne çıkmaktadır. Çünkü müminler başka bir şeye güvenemezler. Bu nedenle de ayetlerde Allah'a tevekkül etmeye vurgu yapılarak (عَلَى اللَّهِ) ifadesini takdim edilmiş ve lafzatullah şibih cümle içerisinde zikredilerek tevekkülün kime yapılacağı (عَلَى) harfi ceri ile Allah'a tahsis edilerek dikkat çekilmiştir.

2.2. Mukaddem Fiile Taalluk Etme ile Hal Arasında Şibih Cümle

Arapça'da cümle yapısının girift olması sebebiyle bazen atıflar, zamirlerin mercii, taalluk gibi konular farklı şekilde değerlendirilebilmekte ve bu sebeple cümlelere farklı anlamlar verilebilmektedir. Cümlenin genel yapısı itibarıyla burada şibih cümlenin hal mi yoksa mukaddem bir fiile mi taalluk ettiği meselesi üzerinde duracağız. Konuya dair örnek olarak ele alacağımız ayetlerdeki cümle yapılarında şibih cümlenin konumunda farklılığa dikkat çekilecektir.

İlk ayet (وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى) (Kasas, 28:20), ikinci ayet ise (وَجَاءَ مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى) (Yâsîn, 36:20) ayetidir. Zemaşerî, Kasas sûresi 20. ayetteki (يَسْعَى) ifadesinin (رَجُلٌ) kelimesinin sıfatı konumunda takdire merfu olabileceğini dile getirir. Ya da (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) lafzıyla tahsisleşmiş nekre olması sebebiyle (يَسْعَى) fiilinin (رَجُلٌ) kelimesinin hali olabileceğini ifade eder. Ancak (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) ifadesinin doğrudan (جَاءَ) fiiline bağlanması durumunda hal olamayacağını kabul eder (Zemaşerî, 2012, s. 981). Ancak, (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesinin (جَاءَ) fiili ile zamana taalluk ettirilerek kullanılması durumunda, (يَسْعَى) cümlesi (رَجُلٌ) kelimesinin sıfatı konumunu alır (Zemaşerî, 2012, s. 981; Ebu Hayyân 2001a, s. 106; İbn Âşûr, 1984b, s. 96). Dilbilimciler de genellikle Zemaşerî'nin (يَسْعَى) fiilinin (رَجُلٌ) kelimesinin sıfatı olduğu yönündeki görüşünü kabul etmektedirler (Derviş, 1992a, s. 296; Salih, t.y.a, ss. 377-378).

Yukarıda ele aldığımız iki ayetteki dizimi karşılaştırdığımızda bu ayetler için Nehhâs (ö. 338/950); zarfların cümle sonunda olması gerektiğini ancak bu şekilde takdim edilmesinin mecaz olduğunu dile getirir (Nehhâs, 2008, s. 817). Ebû Hayyân'a (ö. 745/1344) göre (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesinin Yâsîn sûresinde tekaddüm ile Kasas sûresinde ise taahhur ile gelmesi, belagattaki tefennün sanatı sebebiyledir. İbn Âşûr (ö. 1973) ise (أَقْصَى) kelimesinin, anlam bakımından maddi bir nesneye gönderme yapan bir tamlama içinde bulunan bir sıfat olduğunu belirtir. Ona göre (أَقْصَى) kelimesi, (مَدِينَةَ) kelimesinin belirli bir yönünü belirterek (مِنْ بَعِيدِ الْمَدِينَةِ) takdirindedir. Bu da manayı; "şehrin dışından gelen bir kişi" şeklinde anlamamıza neden olur ki bu da zorlama bir çıkarım içerir (İbn Âşûr, 1984c, s. 365).

Yukarıdaki görüş farklılıkları altında ilk problemimiz (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesinin iki ayrı sûrede farklı yerlerde bulunması sebebiyle cümle içindeki konumunun ne olduğudur. Bu konuda, müfessirler ve dilciler Kasas sûresinin 20. ayetteki (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesini iki farklı şekilde irâb etmişlerdir: İlkine göre (رَجُلٌ) kelimesinin sıfatı, ikincisine göre ise (جَاءَ) fiilinin zamanına mütaallık bir şibih cümledir. Ancak Yâsîn Sûresi'ndeki (مِنْ

(أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesi, dilbilimcilere göre sadece (جاء) fiilinin zamanına mütaalıklık şibih cümledir. Ancak dil bilgisi kurallarına göre sıfat, nekre olan mevsuftan önce gelirse hâl'e dönüşür (Sibeveyhi, 1988a, ss. 122-123). Bizim kanaatimize göre buradaki şibih cümle yapısı (جاء) fiilinin zamanıyla ilgili (yani kişi şehrin en uzak noktasından gelmişti) veya (رَجُلٌ) kelimesinin hâl'i olup nasp konumundadır. İkinci problemimiz ise iki ayette de şibih cümlenin aynı anlamı taşıdığını söylemektir.

Ebu Hayyan'a göre (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesi, belagattaki tefennün sanatının gereği olarak da ele alınabilir. Bu durumda Kasas sûresindeki ayette (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şibih cümlesi, (رَجُلٌ) kelimesinin sıfatı olarak nitelenmesi yani kişinin şehrin en uzak noktasında oturan biri olma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır. Ancak gelişin şehrin en uzak noktasından olup olmadığı ise belirsizdir. Sonuçta (رَجُلٌ) kelimesinin sıfat olarak nitelenmesi durumunda, kişinin şehrin (Mısır'ın) merkezinden geldiğini ve olayın Mısır'ın merkezinde gerçekleştiğini göstermektedir. Ancak yine de kişinin şehrin en uzak noktasından geldiği konusu tam olarak belirsizdir.

Kasas ve Yâsîn sûrelerinin 20. ayetlerinde (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) formuyla geçen şibih cümleler incelendiğinde; bu yapıya göre, kişi şehrin en uzak noktasından gelmiş olabileceği gibi Mısır'ın merkezinden gelmiş de olabilir. Kasas sûresindeki adam Mısır'ın merkezinden gelmişse bu durumda; Firavun'un ve halkının yaşadığı, Firavun'un ve adamlarının yetkisi olan bir yerde olay gerçekleşmiştir. Bu yoruma göre, kişinin şehrin en uzak noktasından gelmiş olması pek olası değildir. Ancak, Mısır'ın merkezinden gelmiş olması, kişinin Hz. Musa'nın davetinin başladığı yerden geldiği anlamına da gelmez. Çünkü Hz. Musa'nın daveti Mısır'ın merkezinde değil, Firavun'un ve halkının yaşadığı Mısır'ın merkezinden uzak bir yerde başlamıştır. Ancak iki ayrı ayetteki adamın gelişi arasında bir fark bulunmaktadır: Yâsîn sûresindeki adamın gelişi zahmetli bir gelişi ifade ederken, Kasas sûresindeki adamın gelişi ise zahmetli bir geliş değildir. Bu farklılık, her iki adamın da durumlarındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Yine Yâsîn sûresindeki adamın durumu, iman ve inkâr ile ilgiliyken Kasas sûresindeki adamın durumu ise nasihatle ilgilidir. Zira Yâsîn sûresindeki adamın durumu, inkâr edenlerle karşı karşıya gelmesinden dolayı tehlike içerirken Kasas sûresindeki adamın durumu ise tehlike içermemektedir. Yâsîn sûresindeki adamın hayatının tehlikede olması muhtemeldir ve bu gerçekleşmiştir. (Yâsîn, 36:26) Ancak Kasas sûresindeki adamın hayatı tehlike altında değildir. Çünkü onun rolü, Hz. Musa'ya bilgi vermek ve ardından sessizce ayrılmaktır. Bu yaklaşım İbn Âşûr'un iki ayet arasındaki dengeyi sağlarken ortaya koyduğu yaklaşımdır. İbn Âşûr, Kasas sûresindeki (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ يَسْعَى) şibih cümlesinin, olması gereken gramer sıralamasına göre geldiğini dile getirmekte ve Nehhâs'ın da bu sonuca ulaştığı görülmektedir (İbn Âşûr, 1984c, s. 366).

Burada dikkat çekmek istediğimiz durum ise (يَسْعَى) fiilinin hal konumunda olma ihtimalinin de olduğudur. Bunun nedenleri ise şunlardır: İlk olarak şibih cümle olan câr-mecrûrun (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) (رَجُلٌ) kelimesini tahsisleşmiş nekre yapması sebebiyle (يَسْعَى) fiilinin (رَجُلٌ)

kelimesinin hali olabileceğidir. Nitekim Zemahşerî de bunu dile getirir (Zemahşerî, 2012, s. 981). İkinci ise sâhibu'l-hâlin marife olma zorunluluğu olmadığı için, bazen nekre gelebilmesidir (Sîbeveyhi, 1988a, ss. 122-123). Bu görüş, Ebu Hayyân gibi dil bilginleri tarafından da kabul edilmiştir (Ebu Hayyan, 2001a, s. 106). Son olarak da bir sıfatın sürekli olmasıyla bir durumun değişken ve geçici olması arasındaki fark göz önüne alındığında, (يَسْعَى) fiilinin anlamının bu adam için kalıcı olmadığı, sadece anlık durumunu ifade ettiği ve bu nedenle adamın durumunun, kelimenin konumunu belirleyeceği de anlaşılmaktadır. Sonuç olarak Kasas ve Yâsîn sûrelerinin 20. ayetindeki şibih cümlelerin (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ), bağlamla ilişkilendirerek irâbî konumlarının farkını belirlemeye çalıştığımız noktada şibih cümlesinin hâl konumunda bulunmasının muhtemel olduğu ve ayetteki bağlamın da buna delâlet ettiği görülmektedir.

Sonuçta Kasas ve Yâsîn sûrelerinin 20. ayetlerinde (مِنْ أَقْصَى الْمَدِينَةِ) şeklinde yer alan şibih cümleleri, bağlamla ilişkilendirdiğimiz zaman irâbî konumlarının farklılaşabileceğini görüyoruz. Nitekim şibih cümlelerin hal konumunda bulunmasının muhtemel oluşu ve ayetlerdeki bağlamın da delâleti buna işaret etmektedir.

Sonuç

Arap dilindeki şibih cümleler, dilin estetik ve edebi yönünü güçlendiren önemli bir unsurdur. Bu cümleler; anlamı derinleştirmekte, ifadeyi güçlendirmekte ve metni daha anlaşılır hale getirmektedir. Üslûbu'l-Kur'ân açısından şibih cümleler, Kur'ân'ın derinlikli manalarını anlamak ve doğru manayı takdir etmek için önemli bir unsurdur. Bu cümleler; okuyucunun derinlemesine düşünmesini sağlamak için etkili bir araç olmakla birlikte Allah'ın birliği, kudreti, hikmeti ve diğer önemli kavramlar hakkında derinlemesine düşünmeyi teşvik eder. Ayetlerdeki şibih cümleler, Kur'ân'ın edebi özelliklerinden olup okuyucunun manevi anlamda etkilenmesine de yardımcı olur.

Dilbilimsel ve lügavi açıklamaların yer aldığı tefsirler ile Kur'ân'ın i'câzına yönelik yazılan eserlerde konuya dair ayrıntıların daha geniş alındığını görmekteyiz. Bu sebeple araştırmamızda dilbilimsel yönü öne çıkan tefsirlerin yanında Cürçânî ve Sekkâkî gibi Arap dilinin önde gelen alimlerinden ve eserlerinden de istifade ettik. Hem müfessirlerin hem de dil alimlerinin ifadeleriyle ayetlerdeki şibih cümlelerin irâbtaki konumuna göre manaya etki ettiği bir gerçektir. Çünkü şibih cümlelerin irâb açısından diğer öğelerle oluşturduğu ilişki, sonuç olarak metnin manasında ortaya çıkmaktadır. Örnek ayetlerle açıkladığımız bu durum; cümle içerisinde kapalılığın giderilmesi, eksik mananın tamamlanması veya mananın tahsisine etkisi gibi hususlarda önemli rol oynamaktadır. Bu manalar da özellikle ayetlerin tefsirinde ortaya çıkmakta ve müfessirlerin farklı görüşlere yönelmesinde önemli bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Örnek ayetlerde incelediğimiz şibih cümle yapılarının takdim ve tehirinde, harfi cer ile kullanımlarında, taalluk ettiği lafzın konumunda ayetlerde farklı anlamlara tekabül ettiğini

görmekteyiz. Sınırlı ve belirli ayetle ele aldığımız bu konunun daha geniş açıdan ele alınması doktora tezini doldurabilecek bir çalışmada karşılık bulması muhtemeldir.

Sonuç olarak bu çalışma; Kur'ân'ın hitap eden ve edilen açısından üslûbunu ve durumunu, kelime seçimini ve cümle yapılarını uygun hale getirme konusunda nasıl etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu da şibih cümlelerin, takdim veya tehir sebebiyle ayetlerin manasında etkili olduğu gibi mütaallakının fil veya isim olmasıyla da doğrudan ilintili olduğunu ortaya koymaktadır. Çalışma, dilbilgisinin ve anlamın birbirine hassas bir şekilde bağlı olduğunu göstermekte ve tefsirlerdeki izlerini ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Âlûsî, Ebû'l-Meâlî Abdillâh b. Mahmûd. (t.y.a). *Rûhu'l-me'ânî fî tefsîri'l-Kur'ân ve's-seb'i'l-mesânî* (C. 21). Beyrut: Dâru İhyâi't-Türâsil-Arabî.
- A'şâ, Ebû Basîr Meymûn b. Kays b. Cendel el-Bekrî. (t.y.). *ed-Divan*. Muhammed Hüseyin (Şerh). Kahire: Mektebetul-Âdâb.
- Bikâî, Ebû'l-Hasen Ömer b. Hasen. (t.y.a). *Nazmü'd-düer fî tenâsübî'l-âyât ve's-süver* (C. 15). Kahire: Dârül-Kitâbil- İslamî.
- Câmî, A. (2020). *Tefsîru Molla Câmî*. Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Cürcânî, Abdulkâhir. (2016). *Delâilu'l-i'câz*. Osman Güman (çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Cürcânî, Muhammed b. Ali. (2004). *Mu'cemu't-ta'rifât*. Muhammed Sıddık el-Minşâvî (thk.). Kahire: Dârü'l-Fazîlet.
- Çögenli, Sadi. (2014). *Nahiv*. İstanbul: Cantaş Yayınları.
- Çörtü, Mustafa Meral. (2015). *Arapça Dilbilgisi Nahiv*, İstanbul: İFAV Yayınları.
- Demircan, A. (2021). *Kur'ân'ı Nüzul Dönemiyle Okumak*. Ankara: Ankara Okulu Yayınları.
- Derviş, Muhiyiddin. (1992a). *İ'râbü'l-Kur'ânî'l-Kerîm ve beyênüh* (C. 7). Beyrut: Dârü'l-İrşâd.
- Ebu 'Üde, 'Üde Halil. (1985). *et-Tatavvuru'd-delâliyye beyne lügati'l-Kur'ânî'l-Kerîm dirâsetun delêlyyetun mukârana*. Ürdün: Mektebetü'l-Menâr.
- Ebu Hayyân, Muhammed b. Yusuf el-Endelusi. (2001a). *el-Baħru'l-Muħit* (C. 7). Adil Ahmet, Abdulmevcud vd. (thk.). Beyrut: Daru'l-Kutubi'l-İlmiyye.
- Ebüssuûd Efendi. (t.y.a). *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm* (C. 8). Beyrut: Dâru İhyâi'-Türâsi'l-Arabî.
- Ebüssuûd Efendi. (t.y.b). *İrşâdü'l-'akli's-selîm ilâ mezâya'l-Kitâbi'l-Kerîm* (C. 2). Beyrut: Dâru İhyâi'-Türâsi'l-Arabî.

- Halil b. Ahmed. (2005). *Kitâbü'l-'ayn*. Beyrut: Dâru İhyai't-Türâsi'l-Arabî.
- Hasan, A. (t.y.a.). *en-Nahvu'l-vâfi* (C. 2). Mısır: Dâru'l-Meârif.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. (1984a). *et-Tahrîr ve't-Tenvîr* (C. 21). Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. (1984b). *et-Tahrîr ve't-Tenvîr* (C. 20). Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye.
- İbn Âşûr, Muhammed et-Tâhir. (1984c). *et-Tahrîr ve't-Tenvîr* (C. 22). Tunus: ed-Dâru't-Tunisiyye.
- İbn Hişâm el-Ensârî. (1964). *Muğni'l-lebîb*. Dimaşk: Dâru'l-Fikr.
- İbn Hişâm el-Ensârî. (2010). *Şerhu katru'n-nedâ ve belli's-sadâ*. Dimaşk: Dâru İbn Kesir.
- İbn Ya'îş, Ebû'l-Bekâ İbn Muhammed. (t.y.a.). *Şerhu'l-mufassal li'z-Zemahşerî* (C. 1), Kahire: Mektebetü'l-Tevfikkiye.
- İbnü's-Serrâc. (1999a). *el-Usul fi'n-nahv* (C. 1). El-Huseyn el-Fetli (nşr.). Beyrut: Müessesetü'r-Risale.
- İsfahânî, Râgîb. (2014). *el-Müfredâtü elfazi'l-Kur'ân*. Beyrut: Dâru'l-Kalem.
- Kaçar, Halil İbrahim. (2007). *Arap Dilinde Devrik Cümlelerin Gramer ve Semantik Boyutu*. İstanbul: Ocak Yayınları.
- Kazvîni, Ebû'l-Meâlî Celâlüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdirrahmân b. Ömer b. Ahmed. (1993a). *el-Îzâh* (C. 1). Muhammed Abdül-Munim Hafêcî (thk.). Beyrut: Dâru'l-Cebel.
- Mâtürîdî, Ebû Mansûr Muhammed b. Muhammed b. Mahmûd. (2005a) *Te'vîlâtü ehli's-sünne* (C. 1). Mecdi Baslûm (thk.). Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Mâverîdî, Ebû'l-Hasen Alî b. Muhammed b. Habîb. (t.y.a.). *en-Nüket ve'l-'uyûn* (C. 1). Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Nâbiga eş-Şeybânî. (1932). *ed-Divân*. Kahire: Matbaat Dârül-Kutubil-Masriyye.
- Nâbiga ez-Zübânî. (1992). *ed-Divân*. 'Alil-Harût (thk.). Bağdat: El-Mektebetil-Vataniyye,
- Nehhâs, Ebû Ca'fer Ahmed b. Muhammed b. İsmâîl. (2008). *İ'râbü'l-Ḳur'ân*. Hâlidil- Ali (thk.). Beyrut: Dâru'l-Mârife.
- Nesefî, Ebû'l-Berekât. (2013a). *Medârikü't-tenzîl ve hakâiku't-tevîl*. (C. 1). Dimaşk: Dâru İbn Kesîr,
- Özdoğan, M. A. (2007). Arapçada şibh cümle ve fonksiyonları. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi. 5(9), 97-122.

- Paksu, Ömer Faruk. (2017a). *Arap Dilinin Temel Kâideleri* (C. 1). Kahramanmaraş: Kalkan Matbaacılık.
- Râzî, Fahreddin. (1981a). *Mefâtihu'l-ğayb* (C. 1). Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.
- Salih, Behcet. (t.y.a). *el-İ'râbü'l-mufassal li Kitabi'llahi'l-murattel* (C. 8). Dâru'l-Fikr.
- Sekkâkî, Ebû Ya'küb. (1987). *Miftâhu'l-'ulûm*. Abdülhamîd Hindâvî (thk.). Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Sîbeveyhi, Ebû Bişr Amr b. Osmân b. Kanber. (1988a). *el-Kitâb* (C. 2). Abdüsselâm Muhammed Hârûn el-Hancı (thk.). Kahire: Mektebetü'l-Hancı.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr. (1994a). *Câmi'u'l-beyân 'an te'vîli âyi'l-Kur'ân* (C. 2). Beşar Avvad (thk.). Beyrut: Müessesetü'r-Risale.
- Tarafé b. Abd, Süfyân. (2000). *ed-Divân*. Duriyye el-Hatîb ve Lütfi es-Sakkal (thk.). Beyrut: el-Müessesetü'l-'Arabiyye.
- Ulugöl, F. (2019). Arap Dili Gramerinde Şibh-i Cümle Ve Taalluk. *Bilimname*, 2019(37), 477-508. <https://doi.org/10.28949/bilimname.488644>
- Uzun, Tacettin. (2005). *Anlatımlı Arapça*. İsmail Hakkı Sezer (ed.). Konya: Sebat Ofset.
- Vâhidî, Ebû'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nîsâbü'rî. (1991). *Esbâbü'n-nüzûl*. Kemal besyûnî Zeglûl (thk.). Beyrut: Dâru'l-Kutubî'l-İlmiyye.
- Zemahşerî, Ebû'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Hârizmî. (2012). *el-Keşşâf 'an hakâ'iki gavâmizi't-tenzîl ve 'uyûni'l-ekâvil fi vücûhi't-te'vîl*. Beyrut: Dâru İbn Hazm.
- Zerkeşî, Bedreddîn. (2006). *el-Burhân fi ulûmi'l-Kur'ân*. Kâhire: Dâru'l-Hadis.
- Zürkânî, M. Abdulazim. (2013a). *Menahilü'l-irfan* (C. 2). Beyrut: Dâru'l-Kütübî'l-İlmiyye.

An Important Factor in the Accurate Understanding of the Qur'an: Sibh

Akif Yıldırım

Extended Abstract

In Arabic, sentence structure is divided into two categories: nominal and verbal sentences. Some sources also consider adverbial and conditional sentences as additional types of sentence structures. The usage of a different sentence structure known as the adverbial sentence indicates the semi-sentence. The term "semi-sentence" is a compound of the word "shibh," which means similar or equivalent, and the word "sentence." In terminology, it is defined as "a compound consisting of two words where one is attributed to the other regardless of expressing a complete meaning." Another meaning of "semi-sentence" is a phrase that resembles a sentence, used for prepositions and adverbs. In linguistic works, the semi-sentence is usually discussed within the context of adverbs and prepositional phrases, although some sources address it as an independent topic.

This study aims to demonstrate the importance of semi-sentences and their positions within sentences in the Quran, considering the context of Quranic discourse and the situation of the audience, and how this importance affects meaning through examples. During this research, the context of the verse containing the semi-sentence and its grammatical position will be considered. This topic, which is a field of linguistic and philological research in our tafsir literature, is also a derivative of the Quranic style (uslubu'l-Qur'an). Because the Quranic style not only expresses the method followed in word arrangement and word choice but also reveals the unique narrative style of the Quran. The semi-sentence is important in terms of style because it adds richness to interpretive words, increases the possibility of indication between verses, is associated with the preceding or following element, whether nominal or verbal, and is frequently used in the composition of the Quran.

This study presents an unprecedented examination of the impact of semi-sentences on Quranic interpretation within tafsirs. The study first addresses the arrival of the semi-sentence in the position of predicate and prefixed predicate, and then examines the attachment of the verb to the semi-sentence. Due to the semi-sentence coming in various positions within the sentence and this requiring a more extensive study, we have limited our topic in this way. Additionally, tafsirs have been reviewed in light of relevant

interpretations and approaches, and the interpretations of exegetes specific to the semi-sentence have been evaluated.

1. The Semi-Sentence

In grammar books, it is stated that the predicate in a nominal sentence can be a single word, a nominal sentence, a verbal sentence, a conditional sentence, and also a semi-sentence. When the semi-sentence is in the position of the predicate of the subject, it appears in two ways. The first is the true adverbial sentence, and the second is the metaphorical adverbial sentence. The metaphorical adverbial sentence includes all semi-sentences made with prepositional phrases. This use of the semi-sentence in Arabic is generally accepted and is expressed in the same way in the pre-Islamic era.

The structure of the semi-sentence, which we encounter in the first sentence of the Quran according to the arrangement of the Mushaf, comes in the position of the predicate in the nominal sentence. This structure, which comes after the basmala in Surah Al-Fatiha, is in the form of "al-hamdu lillahi." Hamd means to praise and commend Allah with sublime attributes and also to recognize beauties and accept blessings. The meaning of praise in the word hamd is known to have been used by Arabs before Islam.

Five Surahs in the Quran (Al-Fatiha, Al-An'am, Al-Kahf, Saba', and Fatir) begin with the words "al-hamdu lillahi." In these Surahs, Allah is praised for His unique creative power and superior qualities, or the servants are commanded to praise Allah. It is emphasized by the exegetes that the hamd in these verses should be with intrinsic attributes. The phrase "al-hamdu lillahi" appears sometimes at the beginning of the Surahs, sometimes in the middle of a verse (Al-A'raf 7/43), and sometimes at the end. However, it is noted that the arrangement of words in the verses is generally determined by the context. Because the context of the verses that start with the phrase "al-hamdu lillahi" differs from those that come as "fa lillahi'l-hamdu." The context of the verses that start with "al-hamdu lillahi" focuses on the unique creative power of Allah, His superior qualities, knowledge, power, and might, and through this emphasis, it is understood that Allah is the sole owner of divinity and lordship. Therefore, the meaning revealed by the form of expression in the words is a matter that must be known by the praiser.

Ultimately, we see that the word hamd in Surah Al-Fatiha comes as the subject, and the semi-sentence as the predicate. With this structure in the verse after the basmala in the first Surah of the Quran, the servant is commanded to combine gratitude, thankfulness, and praise for the Creator. Additionally, if we accept that the preposition lam in this phrase implies obligation, the praise must be exclusively dedicated to Allah. The coming of the word hamd as the subject first establishes the concept in the mind and then clearly states that this meaning will be exclusively attributed to Allah. The advance of the semi-sentence as a predicate in the nominal sentence also indicates its impact on the meaning.

2. The Verb Being Attached to the Semi-Sentence

The structure of the semi-sentence formed by adverbs and prepositional phrases is directly related to the subject of attachment. Since the semi-sentences express the occurrence of the verb in a place or time, they require a verb. Due to the weakness of some verbs, they reach the noun through prepositions. These prepositions are intermediaries that convey the meaning and effect of the verb to the noun. Therefore, it is essential that semi-sentences have a relation to a verb.

Due to the complex nature of sentence structure in Arabic, sometimes subjects like references, the antecedent of pronouns, and attachment are evaluated differently, leading to different interpretations of sentences. For example, when examining the semi-sentences in verses 20 of Surahs Al-Qasas and Ya-Sin in the form of "min aksa'l-medineti," according to this structure, the person may have come from the farthest point of the city or from the center of Egypt. If the person in Surah Al-Qasas came from the center of Egypt, then the event took place in a place where Pharaoh and his people lived and where Pharaoh and his officials had authority. According to this interpretation, it is not very likely that the person came from the farthest point of the city. However, coming from the center of Egypt does not mean that the person came from the place where the mission of Moses started. Because the mission of Moses did not start in the center of Egypt but in a place far from the center where Pharaoh and his people lived. However, there is a difference between the arrival of the man in the two verses: the arrival of the man in Surah Ya-Sin implies a strenuous arrival, while the arrival of the man in Surah Al-Qasas is not strenuous. This difference is due to the different situations of the two men. Again, the situation of the man in Surah Ya-Sin is related to faith and disbelief, while the situation of the man in Surah Al-Qasas is related to advice. Since the situation of the man in Surah Ya-Sin involves confrontation with disbelievers, it is dangerous, whereas the situation of the man in Surah Al-Qasas is not dangerous. The life of the man in Surah Ya-Sin is likely to be in danger, and it did indeed happen. However, the life of the man in Surah Al-Qasas is not in danger because his role is to inform Moses and then quietly leave.

Ultimately, when we relate the semi-sentences "min aksa'l-medineti" in verses 20 of the Surahs Al-Qasas and Ya-Sin to their contexts, we see that their grammatical positions can differ. Indeed, the possibility that the semi-sentence is in the circumstantial accusative position and the indications of the contexts in the verses point to this.

Conclusion

In the tafsirs that include linguistic and philological explanations and the works written on the i'jaz (miraculous nature) of the Quran, we see that the details are more comprehensively addressed. Therefore, in our research, besides the tafsirs with a linguistic focus, we also benefited from the works of prominent scholars of the Arabic language like Jurjani and Sakkaki. It is a fact that both the statements of exegetes and

language scholars indicate that the semi-sentences in the verses affect the meaning according to their grammatical positions. Because the relationship that the semi-sentence forms with other elements in terms of grammar ultimately appears in the meaning of the text. This situation, which we explained with example verses, plays an important role in eliminating ambiguity in the sentence, completing the incomplete meaning, or affecting the specification of the meaning. These meanings especially emerge in the interpretation of the verses and significantly influence the exegetes' inclination towards different views.

In the examples we examined, we see that the advance and delay of the semi-sentence structures, their usage with prepositions, and the position of the word to which they are related correspond to different meanings in the verses. The topic we addressed with limited and specific verses is likely to be addressed in a more extensive study that could fill a doctoral thesis.

In conclusion, this study demonstrates how the Quran's style, in terms of addressing and being addressed, is effective in making the word choice and sentence structures suitable for the situation. This shows that the semi-sentence is directly related to whether its antecedent is a verb or a noun, as well as its advance or delay affecting the meaning of the verses. The study shows the delicate interconnection between grammar and meaning and reveals its traces in the tafsirs.